

Det ofrivilliga kvarboendet – en äldrekris Sverige fortfarande kan stoppa

Att bygga alla de anpassade bostäder som den växande generationen seniorer kommer att kräva framöver blir den största förändringen på svensk bostadsmarknad sedan miljonprogrammets dagar.

Så har alla partiledare framfört sina partiets viktigaste budskap i Almedalen till svenska folket. Flera stora samhällsutmaningar adresserades, och förslag till förbättringar för olika samhällsgrupper presenterades. För landets 2,3 miljoner seniorer var det tunt med besked, endast en fråga lyftes; mer pengar i plånboken. Detta till trots att mer än var fjärde röstberättigad i landet har fyllt 65 år. Men för denna växande grupp seniorer är det andra mer närliggande frågor om valfrihet, självbestämmande, hälsa och välbefinnande som dagligen gör sig påminda. Det möter vi dagligen när vi talar med våra medlemmar och hyresgäster, som idag bor i de tusentals bostäder som vi tillsammans producerat för den nya generationens seniorer.

Samtidigt som antalet personer över 65 år ökar med omkring 300 000 fram till 2035, och ytterligare med 700 000 fram till 2070, har byggandet av anpassade bostäder för äldre bromsats in. Resultatet blir ett växande ofrivilligt kvarboende – där allt fler äldre blir kvar i bostäder som inte längre motsvarar deras behov. Men här skyller staten och kommunerna på varandra och ingen förändring blir gjord.

Tidigare utredningar och nya analyser pekar på ett behov av mellan 100 000 och 140 000 nya seniorbostäder fram till 2034. När äldre saknar alternativ blir de kvar längre i bostäder som ofta är svåra att anpassa till ett åldrande. Det leder till ökade kostnader för hemtjänst, bostadsanpassningar och sjukvård. Risken för ensamhet, psykisk ohälsa och fallolyckor ökar. Kommunerna får samtidigt bära en växande ekonomisk börda. Våra beräkningar visar att avsaknaden av fler seniorbostäder kan innebära upp till 60 miljarder kronor i ökade kostnader för särskilda boenden fram till 2034. När äldre saknar attraktiva alternativ stannar flyttkedjorna upp. Villor och radhus frigörs inte för yngre hushåll. Äldre sitter fast – unga stängs ute.

Samtidigt visar flera undersökningar att ungefär var fjärde senior skulle vilja flytta om det fanns ett attraktivt alternativ, då bristande tillgänglighet, oro och ensamhet gör att den nuvarande bostaden inte ger förutsättningar för ett fullt värdigt liv.

Även om fler seniorboenden helt eller delvis skjuter fram behoven av särskilda boenden, ökar även efterfrågan på dessa bostäder. Olika aktörer bedömer att Sverige behöver mellan 12 000 och 41 000 nya platser i särskilda boenden under samma period. Hur stora behoven är fram till 2070 saknas det kunskap om idag. Redan idag får omkring 10 000 äldre varje år inte tillgång till ett särskilt boende, antingen genom avslag eller därför att kommunen inte kan erbjuda en plats inom lagstadgad tid.

Men framför allt är det en valfrihetsfråga för den enskilde.

Det är tid att kalla alla anpassade bostäder för äldre för en seniorbostad. En bostad som den enskilde själv kan bestämma när det är tid att flytta till. Där de ekonomiska villkoren gör det möjligt att bo, och där samhällets stöd, såväl till byggande som förvaltning, vård och omsorg, på riktigt anpassas utifrån den enskildes behov. Där den enskilde har den självklara rätten att välja sin nya bostad, och inte vara utlämnad till kommunala beslut.

Därför är frågan större än äldrepolitik. Den handlar om bostadspolitik, välfärdspolitik och samhällsekonomi samtidigt.

Trots detta saknar Sverige idag en samlad äldreboendepolitik.

Vi behöver en nationell strategi som tar sin utgångspunkt i hur morgondagens äldre faktiskt vill leva. Vi behöver fler flexibla seniorboenden för att möta seniorernas skiftande behov under livets alla skeden. Och vi behöver långsiktiga spelregler som gör det möjligt att bygga de bostäder som efterfrågas.

Ett första steg bör vara att regeringen tillsätter en ny äldreboendeutredning med uppdrag att ta fram en sammanhållen politik för framtidens boende för äldre.

Den demografiska utvecklingen är inte längre ett framtidsscenario.

Den är här.

Frågan är inte om regeringen har råd att agera.

Frågan är om regeringen har råd att låta bli.

Anders Blomkvist,

VD Blomstra Bostad

Carl-Adam von Schéele,

VD Urban Partners Sverige

Christina Lamminen,

VD Senorgården

Dan Sehlberg,

VD Sehlhall

Lars Malmgren,

VD Nybo bostadsutveckling

Magnus Skiöld,

ordförande Granitor Properties

Markus Hammarström,

affärsutvecklingsansvarig SÄBO Sverige, Skanska Sverige